Hankinta-suora 3.11.2026

Hankinta-asiakirjojen julkisuus

Hankinta-asiakirjojen julkisuuden perusteet

Julkisuusperiaate

Viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei laissa erikseen toisin säädetä.

Jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen.

Julkisuuslain soveltaminen hankinnoissa

- Hankintalain 138 § / erityisalojen hankintalain 126 § / PUTU-lain 86 § asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltamisesta
- Julkisuuslain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitettu viranomainen:
  - Sovelletaan lähtökohtaisesti julkisuuslakia
- Muut hankintayksiköt:
  - Hankintalain 138 § Tarjouskilpailuun osallistuneen oikeuteen saada tieto tarjouksen käsittelyä varten laadituista ja saaduista asiakirjoista sekä hankintayksikön palveluksessa olevan vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan, **mitä julkisuuslaissa säädetään asianosaisen oikeudesta asiakirjaan**, asiakirjan julkisuuden määräytymisestä sekä tiedonsaantia koskevan asian käsittelemisestä ja ratkaisemisesta
- Evankelis-luterilainen kirkko ja seurakunnat:
  - Asiakirjojen julkisuudesta säädetään kirkkolaissa

Termistöä

- Asianosaisjulkisuus = Asianosaisella on oikeus saada itseään koskevasta asiasta tietoja. Käytännössä: tarjouksen jättänyt taho voi pyytää toisten tarjousten tarjouksia nähtäväksi kun hankintapäätös on tehty

- Yleisöjulkisuus = Jokaisella on oikeus saada tietoja viranomaisten toiminnasta, asiakirjoista ja oikeudenkäynneistä ilman erillistä perustelua tai asianosaisuutta

Yleisöjulkisuus koskee vain julkisuuslain mukaisia toimijoita

Asianosaisuusjulkisuus tulee hankintalaista ja koskee hankintalain mukaisia hankintaprosesseja

Asianosaisjulkisuus

- Asianosaisella on oikeus saada tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn (JulkL 11 §)
- Käytännössä esim. **tarjouskilpailuun osallistuneella tarjoajalla** on siten **oikeus saada tarjousasiakirjat** nähtäväkseen hankintapäätöksen tekemisen jälkeen
- Asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei kuitenkaan oikeutta toisen ehdokkaan tai tarjoajan **liikesalaisuutta koskeviin tietoihin** (JulkL 11.2 § 6 kohta)
  - Tieto tarjousten vertailussa käytetystä kokonaishinnasta on kuitenkin aina annettava
  - Yksikköhinnat voivat olla liikesalaisuuksia (esim. KHO:2007:83)
- Sovelletaan myös muihin hankintayksiköihin kuin viranomaisiin

Pienhankintojen julkisuus

- Julkisuuslaissa tarkoitetut viranomaiset soveltavat julkisuuslakia myös pienhankinnan asiakirjoihin

- Muut hankintayksiköt: hankintalainsäädännön säännöksiä asiakirjojen julkisuudesta ei sovelleta

Yleisö- ja asianosaisjulkiset toimijat

Yleisöjulkisuus +Asianosaisuusjulkisuus	Asianosaisjulkisuus
Kunta ja kuntayhtymät	Hankintalain soveltamisen piiriin kuuluvat osakeyhtiöt
Hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät	Yhteishankintayksiköt* (jos toimintamuoto Oy)
Valtion hallintoviranomaset sekä muut valtion virastot ja laitokset Valtion liikelaitokset	Tiettyyn hankkeeseen 50% tai yli julkista tukea saaneet hankinnat (hankintalain piirissä)
Evankelis-luterilainen kirkko (652/2023)	Järjestöt ja säätiöt

*tieto-pyynnön voi kohdistaa toimeksiannon tehneelle viranomaiselle (KHO:2023:7 + Helsingin HaO 4995/2023)

Salassa pidettävät tiedot

- Viranomaisen palveluksessa oleva / luottamustehtävää hoitava ei saa lähtökohtaisesti paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa
- Salassa pidettävät viranomaisen asiakirjat JulkL 24 §
  - Mm. liikesalaisuudet (JulkL 24.1 § 20 kohta) – ei saa antaa asianosaiselle
  - Esim. JulkL 24.1 § 17 kohdan mukainen salassapitoperuste voi tulla arvioitavaksi hankinnan keskeyttämistilanteessa (jos tiedon antaminen heikentäisi mahdollisuuksia edullisiin hankintoihin)
- Viranomaisen asiakirjaan, jonka viranomainen antaa asianosaiselle, ja joka on salassa pidettävä toisen tai yleisen edun vuoksi, on tehtävä merkintä sen salassa pitämisestä ("SALASSA PIDETTÄVÄ" / "SEKRETESSBELAGD")

Liikesalaisuudet

- Salassa pidettäviä, jos tiedon antaminen aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa (JulkL 24.1 § 20 kohta)
- Viranomainen arvioi liikesalaisuuden
  - HY ei siis sidottu tarjoajan ilmoitukseen liikesalaisuudesta, joskin tarjoajan näkemys tulee huomioida
- Liikesalaisuuslain (595/2018) liikesalaisuudella tarkoitetaan tietoa,
  a) joka ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille **yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa**;
  b) jolla a alakohdassa tarkoitetun ominaisuuden vuoksi on **taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa**; ja
  c) jonka laillinen haltija on **ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin sen suojaamiseksi**

Hankinta-asiakirjan julkiseksi tuleminen (ns. yleisöjulkisuus)

Julkiseksi tulemisen ajankohta riippuu asiakirjasta:

Asiakirja	Julkiseksi tuleminen	Julkisuuslaki
Tarjouspyyntö liiteasiakirjoineen	Kun on allekirjoitettu tai vastaavalla tavalla varmennettu	6.1 §:n 2 kohta
Osallistumishakemukset, tarjoukset sekä muut hankintaa koskevat, viranomaiselle toimitetut asiakirjat	Kun sopimus on tehty	7.2 §
Tarjouksen täydennyspyyntö ja tarjousasian käsittelyä varten laaditut selvitykset ja muut asiakirjat	Kun sopimus on tehty	6.1 §:n 3 kohta
Hankintapäätös, päätös poissulkemisesta tai hankinnan keskeyttämisestä	Kun päätös allekirjoitettu tai muulla vastaavalla tavalla varmennettu	6.1 §:n 8 kohta
Kokousasian pöytäkirja	Kun se tarkastuksen jälkeen on allekirjoitettu tai sitä vastaavalla tavalla varmennettu	6.1 §:n 6 kohta

- Ennen julkiseksi tulemista tiedon antaminen **viranomaisen harkinnassa** (pl. salassa pidettävät tiedot)

Tarjouspyynnön salassa pidettävät tiedot

- Viranomainen voi antaa salassa pidettävästä asiakirjasta tiedon toimeksiannostaan tai muuten lukuunsa suoritettavaa tehtävää varten, jos se on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi (JulkL 26.3 §)
- Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia esimerkiksi vaitiolovelvollisuuksin tai turvallisuutta koskevia velvoitteita

➢ Esim. vaatia salassapitosopimuksen (NDA) ennen kuin tietoja lähetetään

- Tarvittaessa mahdollisuus poiketa sähköisen tietojenvaihdon vaatimuksesta ja hankinta-asiakirjojen asettamisesta saataville rajoituksetta (HankintaL 62.2 § 6 kohta + 69.3 §)
- Hankintalakia ei sovelleta kokonaan salassa pidettäviin hankintoihin (HankintaL 12.2 §)

Yhteenveto

Asiakirjojen julkisuus

Ei-julkinen

- Esim. ennen kuin asiakirjasta on tullut julkinen
- Harkinnanvaraisesti annettavissa/julkaistavissa (pl. salassa pidettävät tiedot)

Asianosaisille julkinen

- Laajempaa kuin yleisöjulkisuus (JulkL 11 §)
- Liikesalaisuudet ei asianosaisjulkisuuden piirissä, vertailuhinta annettava

Yleisölle julkinen

- Julkiseksi tulemisesta säädetty (JulkL 6 ja 7 §)
- Annettava kaikille asiakirjaa pyytäville (JulkL 9 §)

Salassa pidettävä

- Salassapitoperusteista säädetty (mm. JulkL 24 §)
- Esim. liikesalaisuudet (JulkL 24.1 §:n 20 kohta)

Vinkkejä liikesalaisuusarviointiin

- Pyydä tarjoajaa yksilöimään jo tarjoukseen liikesalaisuudet
- Jos olet epävarma tarjoajan ilmoittamasta liikesalaisuudesta, voit kysyä asiasta tarjoajalta ja pyytää perusteluja
- Jos arvioit että liikesalaisuus on arvioitu liian laajaksi (esim. koko dokumentti), pyydä kyseiseltä taholta uusi versio, josta ”mustattu” vain liikesalaisuutta sisältävät kohdat

➢ Hankintayksikkö tekee oman harkintansa pohjalta lopullisen päätöksen tiedon arvioimisesta liikesalaisuudeksi

Ennakkokysymyksiä

Kuka päättää liikesalaisuuden piiristä?

- Mitä jos toimittaja on laittanut salaiseksi jonkin osan tai liitteen? Kuka loppupeleissä päättää, onko tieto oikeasti salaista?

- Vastaus: Hankintayksikkö päättää. Käyttäisin kuitenkin vakavaa harkintaa sen suhteen, mistä tiedosta voi olla haittaa yhtiölle, jos hankintayksikkö päättää että liikesalaisuuden piiri on esitettyä pienempi.

Kokonaishinnan salaaminen

- Voiko tarjouksen kokonaisvertailuhinta olla yleisöltä salassa pidettävä tieto, vaikka se on asianosaisjulkinen tieto?

  Vastaus: Jos toimija on yleisöjulkisuuden piirissä, tieto voi olla salassa pidettävä vain hyvin harvoissa poikkeustapauksissa, eli tilanteissa joissa on esim. turvallisuusperusteinen peruste salaamiselle.

➢ Myös vain asianosaisjulkisuuden piirissä olevien hankintayksikköjen tulee julkaista hankinnasta jälki-ilmoitus ja jälki-ilmoituksella vaaditut tiedot

Tarjousvertailu ja liikesalaisuusintressi

- Tarjousten piste-erot ja perustelut tulee kertoa hankintapäätöksessä. Miten hankintayksikkö yhteensovittaa tarjoajan oikeuden arvioida ns. laatuvertailun oikeellisuutta ja tarjoajan liikesalaisuusintressejä?
- Onko päätöksen perustelut mahdollista laatia esim. siten, että hankintayksikkö laatii tarjoajakohtaiset yksityiskohtaiset perustelut, jotka annetaan vain ko. tarjoajalle?

  Vastaus: Tarjoajan tulee saada tieto itseään koskevista asioista. Yleisesti ottaen tarjouksia verrataan keskenään, joten voidaan olettaa, että tieto on pääosin olennaista myös muille asiaosaisille
- Tarjousvertailun sanallinen perustelu tehdään siten, että se ei sisällä liikesalaisuuksia

Voiko tarjoajien nimet salata?

- Miten tulisi arvioida tilannetta, jossa ei-asianosainen ei pyydä varsinaista hankinta-asiakirjaa, vaan yksittäistä hankintaan liittyvää tietoa, esimerkiksi hankintaan osallistuneiden tilaajien nimiä?
- ➢ Muuttuuko arviointi sen perusteella, että sama tieto saattaa olla saatavilla julkisista hankintailmoituksista?

- Vastaus: Jos hankintayksikkö on yleisöjulkisuuden piirissä, tieto olisi annettava, kun hankintasopimus on allekirjoitettu. Jos tieto salataan, tulee siihen olla perusteet (salassa pidettävä).
- ➢ Yleinen käytäntö on, että hankintapäätöksessä on tarjouksen jättäneiden ja valittujen tiedot. Hankintayksikön harkintavallassa on antaa tieto (esim. medialle) jo ennen hankintapäätöksen tekemistä

Asiakirjojen julkisuus ennen hankintapäätöksen tekemistä. Mitä saa/pitää näkyä kunnan/HVA:n toimielimen esityslistassa?

- Hankintapäätös tulee julkiseksi, kun se on allekirjoitettu tai vastaavalla tavalla varmennettu
- Ennen kuin asiakirjat tulevat yleisesti julkisiksi, on tiedon antaminen niistä viranomaisen harkinnassa (pl. salassa pidettävät tiedot)
- Kunnan/hyvinvointialueen on huolehdittava, että toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta annetaan esityslistan valmistuttua yleisen tiedonsaannin kannalta tarpeellisia tietoja yleisessä tietoverkossa
  - Ei edellytä, että verkkoon vietävä esityslistateksti kokonaisuudessaan

➢ Yleisen tiedonsaannin kannalta tarpeellisten tietojen määrittely kunnan harkinnassa

➢ Hyvä tapa julkistaa esityslistallakin ainakin asian otsikko

Hankinta-asiakirjoja koskevat tietopyynnöt ja julkisuuskysymykset tuomioistuimissa

Tiedon antaminen asiakirjasta

- Tiedot voidaan antaa riittävästi yksilöidyn tietopyynnön perusteella
  - Viranomaisella oltava edellytykset selvittää, mitä asiakirjaa/tietoa pyyntö koskee
  - Tietoja pyytävän ei tarvitse perustella pyyntöään
  - Tieto annettava mahdollisimman pian, kuitenkin **viimeistään 2 viikon kuluessa** tietopyynnöstä (poikkeustapauksissa kuukauden kuluessa, JulkL 14.4 §)
  - Tieto julkisesta sisällöstä annettava lähtökohtaisesti pyydetyllä tavalla

- Tiedon antaminen asianosaiselle
  - Koskee hankintalain 138.2 §:n perusteella myös muita hankintayksiköitä kuin viranomaisia
  - Myös asianosaisten tietopyynnöt käsiteltävä viivytyksettä, annettava pyydetyllä tavalla
  - Voi olla oikeus saada myös salassa pidettävää tietoa, joka voi tai on voinut vaikuttaa asian käsittelyyn
    - Ei oikeutta toisten liikesalaisuuksiin
    - Aina kuitenkin oikeus saada tieto tarjousten vertailussa käytetystä kokonaishinnasta

Tiedon antamisesta kieltäytyminen

- Kun vain osa asiakirjasta on salassa pidettävä, **tieto on annettava asiakirjan julkisesta osasta**, jos se on mahdollista niin, ettei salassa pidettävä osa tule tietoon (JulkL 10 §)
- Jos pyydettyä tietoa ei anneta, on asiaa käsittelevän
  1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy;
  2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi;
  3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä
  4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista (JulkL 14.3 §)
- Tarvittaessa tehdään perusteltu hallintopäätös, johon liitetään hallintovalitusosoitus tuomioistuimeen

Viranomaisten tietopyyntöjen käsittelystä perittävät maksut

- Lähtökohtana maksuttomuus
- Tiedon saanti maksutonta, kun:
  - Annetaan tietoja suullisesti
  - Annetaan asiakirja viranomaisen luona luettavaksi/jäljennettäväksi
  - Sähköisesti talletettu asiakirja lähetetään sähköpostitse
  - Asiakirjan antaminen kuuluu viranomaisen neuvonta-, kuulemis- tai tiedotusvelvollisuuden piiriin
- Jos maksuja muilta osin peritään, oltava kohtuullisia
- Suositeltavaa julkaista maksut verkkosivuilla
- Julkisuuslaki ei velvoita viranomaista laatimaan pyynnöstä selvityksiä eikä yhdistelemään tietoja
  - Mahdollista varautua tällaisiin palvelupyyntöihin ja määritellä niitä varten omat maksunsa

Henkilötiedot

- Eivät lähtökohtaisesti salassa pidettäviä
- Huomioitava mm. EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU) 2016/679, tietosuojalaki (1050/2018) sekä julkisuuslain sääntely henkilötietoja sisältävän asiakirjan antamisesta (16 §)
  - Tiedot voi antaa sähköisesti/tulosteena/kopiona, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, ja luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää henkilötietoja
  - Suoramarkkinointia sekä mielipide- tai markkinatutkimusta varten henkilötietoja saa luovuttaa vain, jos siitä on erikseen säädetty
  - ➢ Selvitettävä tiedon pyytäjältä käyttötarkoitus ja oikeus käsitellä kyseisiä henkilötietoja
- Huomaa: Yksityisten elinkeinonharjoittajien nimet ja Y-tunnukset ovat tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja henkilötietoja (KHO 2025:14)

Muutoksenhaku hankinta-asiakirjojen julkisuusasioissa

- Pyydetyn tiedon antamisesta kieltäytyminen
  - Perustelut hallintopäätöksessä > käsittely hallinto-oikeudessa (KHO:ssa)
  - Mahdolliset seuraamukset: esim. päätöksen kumoaminen tai muuttaminen, asian palauttaminen käsittelyyn
- Liikesalaisuuksien paljastaminen/rikkominen
  - Yksityisoikeudelliset vaatimukset (esim. vahingonkorvaus) > käsittely **riita-asiana** käräjäoikeudessa (tietyin edellytyksin markkinaoikeudessa)
  - **Rikosasiana** (esim. yrityssalaisuuden rikkominen, salassapitorikos/-rikkomus) käräjäoikeudessa (hovioikeudessa/KKO:ssa)
- Voidaan arvioida myös hankinta-asiassa markkinaoikeudelle tehdyn valituksen yhteydessä (esim. oikeus saada toisen tarjoajan tarjous osana oikeudenkäyntiasiakirjoja)

Vinkit hankinta-asiakirjojen antamisesta pyytäjälle:

- Arvioi julkisuus: ei vielä julkinen / julkinen / salassa pidettävä
- Arvioi pyytäjän asema: asianosainen / ei-asianosainen
- Arvioi salassa pidettävät tiedot (esim. liikesalaisuudet)
- Jos sisältää esim. liikesalaisuuksia, arvioi asiakirjan antaminen muilta osin
- Jos kieltäydyt antamasta tietoa, kerro perustelut ja anna tieto mahdollisuudesta saattaa viranomaisen ratkaistavaksi
- Toimi mahdollisimman ripeästi

Ennakkokysymyksiä

Voiko laatuvertailussa käytetty asiakirja sisältää liikesalaisuuksia? Kuinka muut tarjoajat voivat varmistua tasapuolisesta kohtelusta?

- Tarjouksen osaan, jota käytetään vertailussa, voi sisältyä liikesalaisuuksia
- Liikesalaisuuksia ei voida antaa edes tarjouskilpailuun osallistuneelle asianosaiselle (JulkL 11 §)
- Hankintayksikkö voi kiinnittää asiaan huomiota jo tarjouspyynnössä (esim. kehotus välttää liikesalaisuuksien ilmaisemista)
- Huomiota myös laatuvertailun/päätöksen perusteluihin
- Pyytäjälle (asianosainen) annettava asianosaisjulkinen versio
- Vaikka hankintayksikkö ei antaisi toiselle tarjoajalle sen pyytämiä tietoja kokonaisuudessaan liikesalaisuuksien vuoksi, hankintayksikön on annettava tarjoajalle oikeus tutustua näiden tietojen **keskeiseen sisältöön** siten, että taataan oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin (ks. C-54/21 *Antea Polska ym.*, ks. myös MAO 725/2025)

Vain yksi tarjoaja on ilmoittanut yksikköhintojen olevan liikesalaisuuksia. Voiko hankintayksikkö arvioida, että kaikkien tarjoajien vastaavat hinnat ovat salaisia?

- Yksikköhinnat voivat olla liikesalaisuuksia (ks. esim. KHO 2007:83)
- Hankintayksikkö/viranomainen tekee arvion, onko tieto salassa pidettävä
- Liikesalaisuudella tarkoitetaan tietoa, jonka laillinen haltija on ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin tiedon suojaamiseksi
- Asiaa voi tiedustella muilta tarjoajilta
- Jos tarjoaja ei itse pidä liikesalaisuutena, HY:n käytännössä yleensä vaikea perustella tiedon salassapitotarvetta liikesalaisuutena

Voivatko tarjottujen tuotteiden perustiedot, kuten tuotenimet, olla liikesalaisuuksia?

- Liikesalaisuuden määritelmä liikesalaisuuslaissa – ei kategorisesti poissuljettua, etteikö tarjotun tuotteen nimikin voisi olla liikesalaisuus poikkeuksellisissa tilanteissa
  - Arvioitava siis tapauskohtaisesti
- Käytännössä harvoin liikesalaisuus, koska useimmiten yrityksen myymät tuotteet avoimesti tiedossa
  - Ks. esim. välipäätös MAO 637/2025, annettu 17.11.2025: Voittaneen tarjoajan tarjouksessaan tarjoamien neutraalipaineisten venttiilitulppien tuotenimet, muut yksilöintitiedot sekä näihin liittyvät tuotekuvaukset olivat avoimilla markkinoilla yleisesti tiedossa ja selville saatavissa, eikä niitä voitu pitää liikesalaisuuksina
- Jos tarjoaja on merkannut tuotenimet tai vastaavat tiedot liikesalaisuuksiksi, kannattaa kysyä tarkempia perusteluja

Hankinta SUORA